

NÕUANDED:

- Mõelge läbi kodune keelepoliitika ehk põhimõtted eri keelte kasutamisel. Võimalusi on palju – nt kas kumbki vanem räägib lapsega oma keeles; lepite kokku ajagraafiku või kontekstid, millal räägite ühte ja teist keelt. Oluline on leida, mis sobib kõige paremini teie perele.
- Rääkige lapsega kodukeeles! On oluline, et laps saaks suhelda piisavalt mõlemas keeles. Kodune keelekeskkond on eriti oluline juhul, kui kodukeel erineb koolikeelest.
- Pakkuge lapsele mitmekesisest keelesisendist: lugege koos raamatuid, vaadake filme, käige teatris, muuseumites, loomaaias. Kirjeldage seal nähtut ja arutlege selle üle – see on hea võimalus õppida uut sõnavara.
- Pakkuge lapsele võimalusi ja motivatsiooni iga keelt ise kasutada: kohtuge teiste pere-dega, külastage sugulasi, osalege huviringis. On oluline, et laps saaks suhelda mõlemas keeles erinevate inimestega ja erinevatel teemadel. See aitab tal õppida uusi sõnu, väljendeid ja lauseehitust.
- Lähtuge lapse huvidest keelekeskkonna kujundamisel. Laske lapsel valida, milliseid raamatuid loete, milliseid filme vaatate; uurige koos, kas nt lapse lemmikmängud on saadaval kodukeeles.
- Suhtuge kakskeelsusesse positiivselt. Rääkige sellest, miks on kasulik osata mitut keelt. Positiivne häälestus ja avatus õppimisele (sh vigade tegemisele!) aitavad keele omandamisele palju kaasa.

Lisalugemine

Mitmekeelne laps. Kogemused ja nõuanded.
Merle van Someren. 2024, Varrak

Kakskeelne laps. Colin Baker (tõlkinud M. Hiimäe).
2005, El Paradiso

Raising a Bilingual Child: A step-by-step guide for parents.
Barbara Z. Pearson. 2008. Living Language

Minu laps õpib eesti keeles.
Мой ребенок учится на эстонском языке' Koostanud Tartu ülikooli eesti keel võõrkeelena professor Birute Klaas-Lang, kättesaadav keskuse kodulehel (eesti-vene ja eesti-ukraina kakskeelses väljaandes). 2024

Meie lapsel mitu keelt. Abiks mitmekeelse lapse vanemale.
Koostanud Tartu ülikooli psühholingvistika professor Virve-Anneli Vihman, kättesaadav keskuse kodulehel (eesti, vene ja inglise keeles). 2019

Tartu ülikooli mitmekeelsuse keskus
Eesti ja üldkeeleteaduse instituut
Jakobi 2, Tartu • mitmekeelsus@ut.ee

<https://mitmekeelsus.ut.ee/>

Voldiku teksti kirjutasid:
Adele Vaks, Virve-Anneli Vihman

Voldiku illustreeris ja kujundas: Tuulike Kivestu

TÜ mitmekeelsuse keskus kuulub rahvusvahelisse võrgustikku Bilingualism Matters.
Vt lisainfot: bilingualism-matters.org

1632

TARTU ÜLIKOO
mitmekeelsuse keskus

MITMEKEELSE ARENGU PÕHITÕED

INDIVIDUAALSED ERINEVUSED ON SUURED

Laste vahel on suured erinevused! Mõned hakkavad sõnu ütlema juba 9- või 10-kuuselt, teised ootavad rahulikult 15 kuuni või kauemgi. **Kakskeelsete laste vahel on veelgi suuremad erinevused**, kuna neid mõjutab ka see, kui palju ja mis olukorras nad ühte ja teist keelt kuulevad ja räägivad. Iga lapse puhul tuleb eraldi vaadata, millised on tema keskkond, motivatsioon ja võimekus.

KEELELINE SISEND ON OLULINE

Kuidas õpib laps rääkima? Ikka selle põhjal, mida ta kuuleb ja kogeb – seda nimetatakse **keeleliseks sisendiks**. Kakskeelne laps suhtleb sama palju, kui ükskeelne, aga see on jagatud kahe keele vahel. Seega on kummaski keeles vähem sisendit – nii võib olla nt sõnavara esialgu väiksem ühes keeles, kahe keele peale kokku teab laps aga sama palju või rohkem sõnu kui ükskeelsed eakaaslased.

KEELTE KOOS KASUTAMINE ON TAVALINE

Kakskeelsetel inimestel on väga tavaline kasutada **koodivahetust**. Kui laps õpib rääkima kahes keeles, siis võib tal tulla sõna meelde ühes või teises keeles, kus see on sagedam või lihtsam. Mõnda mõistet oskab laps ainult ühes keeles väljendada. Oluline on, et tal on soov suhelda ja kasutab selleks kõiki oma ressursse!

KAKSKEELSUS EI TEKITA KEELEPUUET

Kui lapsel on **arenguline keelepuue (AKP)**, siis see raskendab keele omandamist. Kakskeelsel lapsel on sel juhul raskusi nii ühes kui teises keeles. Kahe keele omandamine ei tekita suuremat riski ega süvenda puuet. AKP esineb sama palju ükskeelsete ja mitmekeelsete laste seas. Lapse tervikliku arengu huvides on oluline, et laps õpiks mõlemat keelt.

KAKSKEELSEST ARENGUST TASUB MEELES PIDADA:

- Mitmekesist sisendkeelt on vaja mõlemas keeles.
- Lisaks sisendile on lapsel vaja võimalusi mõlemat keelt ise kasutada.
- Lapse “keelevaad” näitavad, mida ta oskab ja kuidas ta õpib keelesüsteemi. Kakskeelsete laste keel võib näidata nii süsteemi õppimist kui ka teise keele mõju.
- Motivatsioon keelt kasutada võib ühe keele jaoks olla kõrgem kui teise jaoks, sõltuvalt sellest, kellega saab suhelda, praktikast, pres-tiizist jm.
- Sõltuvalt kasutuskontekstist võib eri keeltes olla erinev sõnavara (nt toidu terminid kodu-keeles, õppeained koolikeeles).

0-6
kuud

Laps häälitseb, koogab, reageerib suhtlusele. Õpib naeratama ja naerma.

6-9
kuud

Hakkab lalisema, st ütleb silpe nagu 'baa-baa-baa'.

11-15
kuud

Ütleb esimesi sõnu, mõistab oma nime ja lihtsaid käskke. Kakskeelne õpib sõnu mõlemas keeles.

2
aastat

Hakkab sõnu kokku pane-ma ja looma 2-3-sõnalisi fraase, nt 'kukkus pall', 'xoxo piima'

3
aastat

Loob pikemaid lauseid ja küsimusi, mõistab pikemaid lugusid. Kakskeelne teab, kellega suhelda ühes, teises või mõlemas keeles.

4
aastat

Põhigrammatika on ole-mas, oskab jutustada ja suhelda.